

Secretariaat:
Postbus 5406
2280 HK Rijswijk
Telefoon (070) 3 40 61 70

239
Bezoekadres:
Gebouw Hoogvoorde
Kamer 1710
Rijswijkse Charentienlaan 162
Rijswijk

RAAD VOOR HET

CULTUUR

BEHEER

Advies voor de
Archieven

De minister van Welzijn,
Volksgezondheid en Cultuur
p/a de algemene rijksarchivaris
Postbus 90520
2509 LM 's-GRAVENHAGE

4
004

Nummer

RCB/II-94-281

Uw brief

dd 160294,

Rijswijk

- 6 JUL 1994

Onderwerp

nr. A94.190.WK/NF

Advies nr. 427 inzake de ontwerp-Lijst
van te bewaren en te vernietigen archiefbescheiden
van de Hoofddirectie Telecommunicatie en Post
(ministerie van Verkeer en Waterstaat).

14-12-94/241

Bij bovenaangehaalde brief zond u de Raad voor het Cultuurbeheer (de Rijkscommissie voor de Archieven) om advies een verzoek van uw ambtgenoot van Verkeer en Waterstaat tot vaststelling van de in hoofde dezes vermelde ontwerp-lijst van te bewaren en te vernietigen archiefbescheiden. Hierbij was tevens gevoegd het verslag van het ter voorbereiding van dat ontwerp gevoerde ambtelijk driehoeksoverleg, zoals bedoeld in artikel 2, eerste lid, van het Besluit algemene richtlijnen vaststelling vernietigingslijsten archiefbescheiden.

In uw adviesaanvraag wijst u erop, dat deze lijst onderdeel is van het basisselectiedocument van het taakgebied telecommunicatie en post en dat bij de weging van de vast te stellen categorieën in het onderhavige ontwerp ook de gegevens van de overige in het taakgebied voorkomende actoren zijn betrokken.

Bij zijn beoordeling van dit ontwerp heeft de Rijkscommissie ook betrokken het reeds in een eerder stadium ter kennisneming toegezonden rapport "Telecommunicatie en Post in Nederland. Een institutioneel onderzoek op het beleidsterrein telecommunicatie en post, 1945-1990 (PIVOT-rapport nummer 4, 's-Gravenhage, 1993".

Het ontwerp is voorbereid en samengesteld volgens de in het kader van het, door de rijksarchiefdienst opgezette, PIVOT-project ontwikkelde doelstellingen, uitgangspunten en criteria. Als zodanig is dit concept het eerste "PIVOT-produkt", dat aan de Rijkscommissie om advies is voorgelegd.

Zoals bekend, heeft de Rijkscommissie, mede naar aanleiding van de door het PIVOT-project geïnitieerde ontwikkelingen, op 25 maart 1993 een discussienota "Archieven bewaren; cultureel investeren in de toekomst" gepubliceerd en, met verzoek om commentaar, toegezonden aan instellingen en organisaties op het terrein van het archiefwezen en het historisch onderzoek. Kortheidshalve zij verwezen naar advies nr. 404, d.d. 25 maart 1993. Mede aan de hand van de terzake ontvangen commentaren wordt thans gewerkt aan de voorbereiding van een advies inzake het toekomstig beleid met betrekking tot de selectie en vernietiging van archiefbescheiden. Zij streeft ernaar om u dit advies medio dezes jaars te kunnen aanbieden.

Naar het zich thans laat aanzien, zullen in dit advies in ieder geval centraal staan een (herhaald) pleidooi voor de zelfstandige erkenning van de historisch-culturele waarde van de archieven alsmede

Blad

2

Nummer

RCB/II-94-281

RAAD VOOR HET

CULTUUR

REHEER

voor een zodanige parallelle selectieprocedure, dat de bij de selectie in acht te nemen belangen op grond van zelfstandige criteria en door middel van onafhankelijke procedures kunnen worden gewaardeerd. Voor wat betreft de historisch-culturele waardering van de archiefbescheiden wordt daartoe een procedure, gebaseerd op het beginsel van de z.g. intersubjectiviteit, uitgewerkt.

Tegen deze achtergrond heeft de Rijkscommissie overwogen de behandeling van uw adviesaanvraag aan te houden tot de definitieve vaststelling van het zoëven bedoelde advies. Zij heeft dit evenwel niet gedaan, omdat zij beseft niet te mogen vergen, dat de praktische toepassing van de PIVOT-theorie, hangende haar eigen (ongevraagde) advisering, zou stagneren. Bovendien, zo moge uit eerdere adviezen bekend zijn, heeft zij met de door het PIVOT-project geïnitieerde ontwikkelingen, voor zover deze betrekking hebben op een administratieve waardering van de archiefbescheiden, in beginsel ingestemd en daarover haar waardering laten blijken. Zij meent die waardering, ook al ontbreekt haar nog een referentiekader in de vorm van het zoëven bedoelde advies in statu nascendi, te moeten bevestigen door het eerste concrete product van de PIVOT-theorie reeds nu te beoordelen.

Dat het onderhavige ontwerp heel strikt op de PIVOT-theorie is gebaseerd, blijkt uit de daarbij gevoegde Inleiding. In § 2.1 daarvan wordt immers gerefereerd aan de hoofddoelstelling van de PIVOT-selectiemethode, die uitgaat van het mogelijk maken van een "reconstructie van het overheidshandelen op hoofdlijnen ten opzichte van zijn omgeving". De Rijkscommissie beschouwt deze hoofddoelstelling als uitsluitend op die methode betrekking te hebben en dus als te beperkt als basis voor de waardering van alle bij de selectie betrokken belangen. Dit wordt versterkt door het feit, dat in bedoelde Inleiding een cultuurhistorische verantwoording in haar geheel ontbreekt.

In het concrete geval heeft de operationalisering van deze hoofddoelstelling geleid tot een ontwerp, waarin is voorzien in een behoorlijke kwantiteit van te bewaren (categorieën van) archiefbescheiden. Voor zover zij thans kan beoordelen, meent de Rijkscommissie bovendien te kunnen vaststellen, dat impliciet in voldoende mate recht is gedaan aan het cultuur-historische belang van de betrokken archiefbescheiden. Uit dien hoofde kan de Rijkscommissie derhalve met de ontwerp-lijst instemmen. Niettemin heeft zij het nuttig geoordeeld om ten aanzien van een drietal rubrieken ter vernietiging voorgestelde archiefbescheiden nader onderzoek door de rijksarchiefdienst omtrent hun cultuurhistorische betekenis aan te bevelen. Door deze dienst is dat onderzoek toegezegd. Afhankelijk van het resultaat hiervan, behoudt zij zich het recht voor om daarop later in een nader advies terug te komen.

In het bij de ontwerp-lijst gevoegde basis-selectiedocument wordt verantwoord welke archiefbescheiden als neerslag van het handelen van de Nederlandse overheid op het onderhavige beleidsterrein in een internationale context al dan niet voor bewaring in aanmerking komen. In het bijzonder heeft daarbij de aandacht van de Rijkscommissie getrokken de mededeling, dat "de door de Nederlandse overheidsorganen vervulde secretariaten ten behoeve van internationale organisaties (hier) worden (...) beschouwd als delen van die internationale organisaties en derhalve niet voor blijvende bewaring in aanmerking (komen)."

Desverzocht is de Rijkscommissie nader geïnformeerd, dat deze passage zo moet worden verstaan, dat de tijdens de Nederlandse vervulling van dergelijke secretariaten gevormde archieven dienen te worden beheerd overeenkomstig de daartoe door de desbetreffende internationale organisaties gestelde regels.

Nationale overheden hebben zich derhalve in beginsel te onthouden van autonome bemoeienis met betrekking tot de selectie van deze bescheiden. Dit is uiteraard anders, indien bijvoorbeeld (alsnog)

Blad

3
Nummer

RCB/II-94-281

RAAD VOOR HET

CULTUUR

BEHEER

overdracht van de onderhavige secretariaatsarchieven aan de opdrachtgevende internationale organisatie niet (meer) mogelijk zou blijken te zijn. In zo'n geval zou de nationale overheid zich het beheer, met inbegrip van de selectie en blijvende bewaring, van die archieven tot zijn verantwoordelijkheid moeten rekenen. Een beroep op de formele situatie, dat die bescheiden in de nationale context niet voor bewaring in aanmerking komen, gaat dan, naar de Rijkscommissie meent, niet meer op. Dit impliceert dat van geval tot geval de selectie van dergelijke archieven zal moeten worden bezien. Het hiervoor bedoelde BSD zou naar de opvatting van de Rijkscommissie in deze zin moeten worden aangepast.

Naar aanleiding van het bovenstaande heeft de Rijkscommissie zich overigens beraden of nadere duiding van het nationale beleid met betrekking tot het beheer en de bewaring van in ons land aanwezig archiefmateriaal van internationale gouvernementele en non-gouvernementele organisaties wenselijk zou zijn. Ze heeft daarbij vooral het aspect van de beschikbaarheid (openbaarheid en toegankelijkheid) van deze archieven ten behoeve van onderzoek, het uiteindelijke doel voor de bewaring van archieven, op het oog. Zij is voornemens om u daarover te zijner tijd nader te adviseren.

Voor het overige wil de Rijkscommissie slechts volstaan met de navolgende kanttekening bij de onderhavige ontwerp-lijst. In het opschrift van de opsomming van de verschillende rubrieken archiefbescheiden in dat ontwerp wordt telkenmale gerefereerd aan "handelingen", waar ongetwijfeld de schriftelijke neerslag van handelingen bedoeld zal zijn. In dit verband zij verwezen naar hetgeen de Rijkscommissie dienaangaande in advies nr. 379 d.d. 10 april 1992 heeft opgemerkt.

Mits hiermede rekening wordt gehouden, adviseert de Rijkscommissie u, in aansluiting op bovenstaande overwegingen en het daarbij gemaakte voorbehoud, om uwerzijds aan de vaststelling van de onderhavige ontwerp-lijst mede te werken.

De Raad voor het Cultuurbeheer,
voor deze,
de Rijkscommissie voor de Archieven,
de voorzitter,

(Prof. mr O. Moorman van Kappen);

de secretaris,

(mr. L. Lieuwes).